

Notitie

Contactpersoon Carolien Wegstapel

Datum 6 mei 2011

Kenmerk N001-4789562CAW-kmi-V02-NL

Ecologisch werkprotocol dempen watergangen Sport- en Werklandschap Meerpaal

1 Inleiding

In het kader van de realisatie van het project 'Sport- en Werklandschap Meerpaal' in de gemeente Houten dient een aantal bestaande watergangen te worden gedempt. Tevens worden nieuwe watergangen aangelegd. Binnen het plangebied zijn tijdens de inventarisatie door Tauw in 2010 (kenmerk R001-4711535PDK-kmi-VO2-NL) de beschermde vissoorten Bittervoorn (tabel 3 Flora- en faunawet) en Kleine modderkruiper (tabel 2 Flora- en faunawet) waargenomen. Voor deze soorten dienen daarom mitigerende maatregelen te worden genomen. Dit werkprotocol geeft praktische informatie om de werkzaamheden op een zowel ecologisch als juridisch verantwoorde wijze uit te voeren.

Concreet gaat het om het dempen van meerdere sloottracés van in totaal circa 1200 meter. Voorliggend werkprotocol geeft praktische informatie om deze werkzaamheden zodanig uit te voeren, dat negatieve effecten op de Bittervoorn en Kleine modderkruiper worden voorkomen. Met uitvoering middels dit werkprotocol wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd en komt de gunstige staat van instandhouding van de genoemde soorten niet in gevaar. Daarnaast worden effecten op individuen zoveel mogelijk voorkomen.

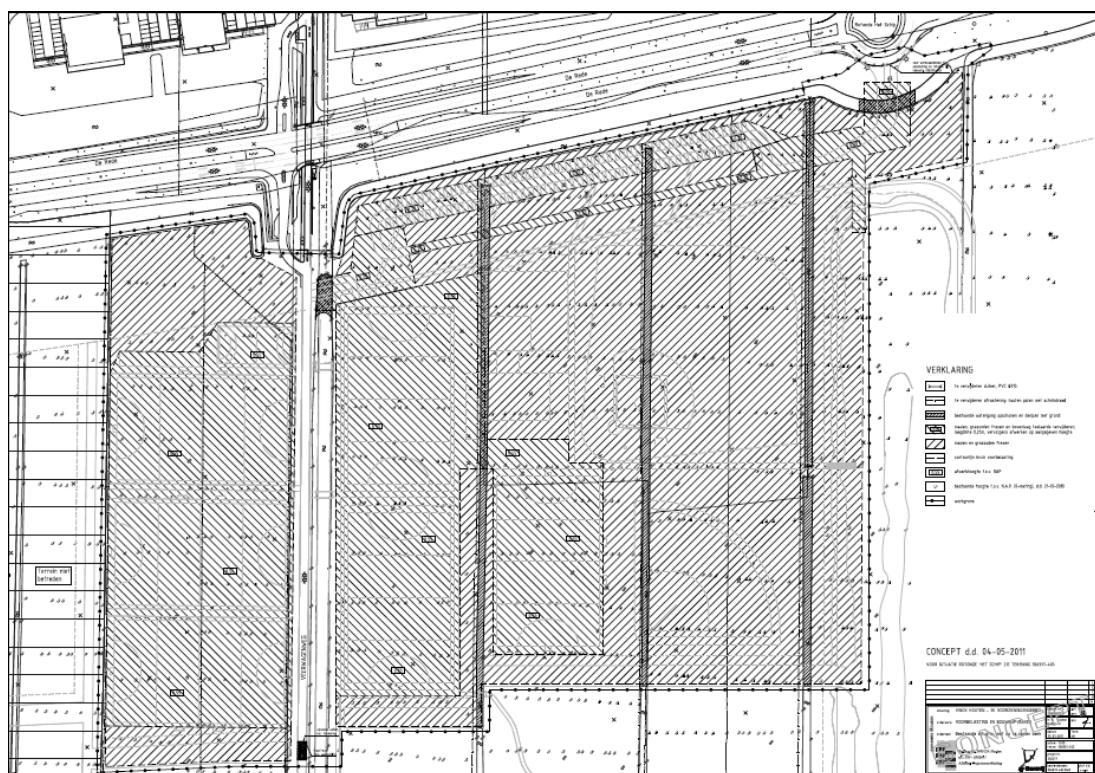
2 Plangebied

Het plangebied (circa 65 ha) ligt aan de zuidwestzijde van Houten (zie figuur 2.1) en wordt aan de noordoostzijde begrensd door het bedrijventerrein 'De Meerpaal'. Aan de zuidoostkant grenst het plangebied aan een biezenveld dat tegenover de woonhuizen aan het 'Viswater' en de 'Rijnpolder' ligt. De zuidwestelijke grens is het Amsterdam-Rijnkanaal (ARK).

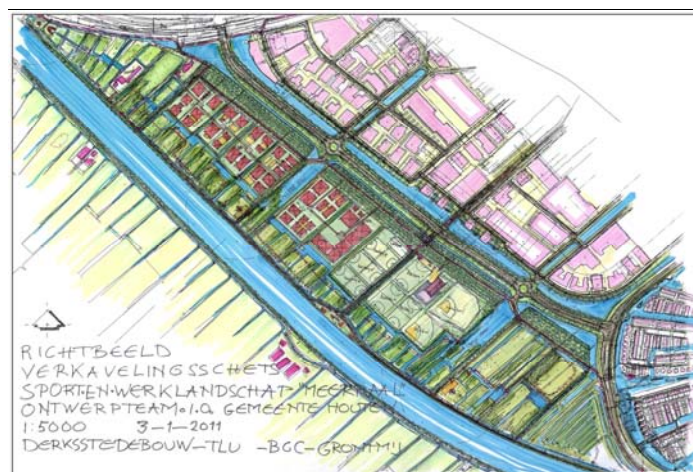

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied.

De te dempen watergangen liggen in het gebied ten zuidoosten van de Veerwagenweg (zie figuur 2.2). Op deze locatie worden hockeyvelden, een honkbalveld en een softbalveld gerealiseerd. Onderstaande figuren 2.3 en 2.4 geven de verkavelingschets en het detailontwerp weer van de beoogde situatie.

Figuur 2.2 Ligging te dempen trajecten.

Figuur 2.3 Verkavelingsschets van de beoogde situatie in Meerpaal-Zuid.

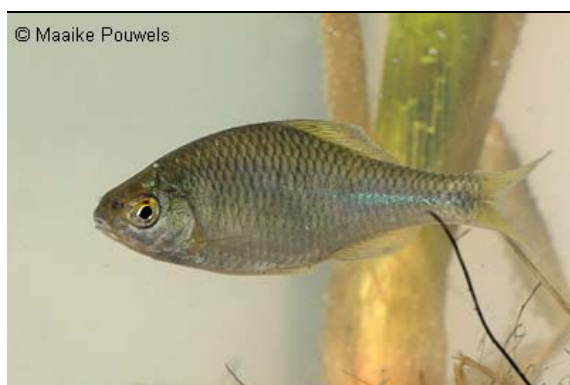
Figuur 2.4 Detailontwerp van de beoogde situatie in het gebied ten zuidoosten van de Veerwagenweg met hockeyvelden, softbalveld en honkbalveld.

3 Beschermde vissoorten

De watergangen in het plangebied zijn geschikt als habitat voor meerdere beschermde soorten. Op basis van die conclusie zijn door Tauw meerdere aanvullende onderzoeken uitgevoerd, waaronder een visseninventarisatie in juni 2010 [Tauw, 2010]. Daaruit blijkt dat er in de watergangen zuiden van de Veerwagenweg in ieder geval twee (strikt) beschermde vissoorten in het gebied aanwezig zijn, namelijk Kleine modderkruiper (tabel 2) en Bittervoorn (tabel 3). Voor beide soorten geldt dat effecten ten gevolge van de voorgenomen werkzaamheden niet op voorhand uit te sluiten zijn.

3.1 Bittervoorn

De Bittervoorn (*Rhodeus amarus*) komt in Nederland met name in het westen voor, in zowel stilstaande als stromende wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Door vervuiling en het verdwijnen van geschikte wateren, is er een achteruitgang van de Bittervoorn in Nederland. Om zich te kunnen voortplanten is de Bittervoorn afhankelijk van grote zoetwatermosselen. De Bittervoorn geniet bescherming volgens tabel 3 van de Flora- en faunawet. Gelet op het voorkeurs habitat van de Bittervoorn, dat met name uit open weide- en landbouwgebied bestaat, kan deze soort worden verwacht in watergangen die lijken op landbouwsloten en vaarten, waar zoetwatermosselen aanwezig zijn.

Figuur 3.1 Bittervoorn (bron: RAVON).

3.2 Kleine modderkruiper

De Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) komt voor in stilstaand tot middelmatig stromend water dat zwak brak mag zijn. Zowel in kleine slootjes, greppels, beken en kanalen als in de oeverzone van grote meren in zandwinputten en overstroomde rivieroeveren kan deze soort aangetroffen worden. De Kleine modderkruiper is door zijn manier van voedsel zoeken aangewezen op

gebieden met een fijn substraat. Ondiepe plekken met een rijke begroeiing van hogere waterplanten en een zandbodem of een laag van zacht, los slib hebben de voorkeur. De Kleine modderkruiper geniet bescherming volgens tabel 2 van de Flora- en faunawet. Gelet op het voorkeurs habitat van de Kleine modderkruiper, dat met name uit open weide- en landbouwgebied bestaat, kan deze soort worden verwacht in watergangen die lijken op landbouwsloten.

Figuur 3.1 Kleine modderkruiper (bron: RAVON).

4 Werkzaamheden en effecten

4.1 Algemeen

Ten tijde van de werkzaamheden kunnen negatieve effecten op soorten optreden. Deze effecten kunnen worden onderverdeeld in tijdelijke en permanente effecten.

Het tijdelijke effect dat optreedt, is 'verstoring van individuen'. Na het overzetten naar geschikt leefgebied ondervinden de individuen geen hinder meer van de werkzaamheden.

Permanente effecten treden op wanneer 'leefgebied wordt aangetast'. Dit houdt in dat het leefgebied na de werkzaamheden niet meer geschikt is voor bepaalde soorten. Een ander permanent effect treedt op wanneer 'individuen worden aangetast'. Voorbeelden hier zijn het overrijden van amfibieën, het verstoren of vernielen van nesten van vogels die op of langs het water broeden. Daarnaast kan vissterfte optreden indien bij warm weer watergangen worden vergraven en het zuurstofniveau in het water te ver daalt als gevolg van eventuele vertroebeling.

4.2 Uitgangspunten uitvoering

De volgende uitgangspunten hebben betrekking op de voorgenomen werkzaamheden:

- Het project Meerpaal-Zuid is geclassificeerd als 'Ruimtelijke ontwikkeling', zoals omschreven in de Flora- en faunawet
- De werkzaamheden betreffende dit ecologisch werkprotocol beperken zich tot het dempen van de watergangen ten zuiden van de Veerwagenweg. De betreffende watergangen worden gebaggerd en daarna vol gestort met grond en elders in het plangebied worden nieuwe watergangen gerealiseerd

4.3 Effecten op beschermde soorten

Als gevolg van het dempen en vergraven van de watergangen zijn de volgende negatieve effecten op de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper te verwachten:

- Verlies van leefgebied
- Kans op beschadiging en doding
- Kans op beschadiging, vernielen, wegnemen en verstoren van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen
- Bittervoorn: kans op vermindering van functionaliteit van leefgebied wanneer zoetwatermosselen (waarvan de soort sterk afhankelijk is) met de bagger worden verwijderd

De ingreep heeft, mits er mitigerende maatregelen worden genomen, geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van Bittervoorn of Kleine modderkruiper.

4.4 Overtreding

Als gevolg van de aanwezigheid van de beschermde soorten Bittervoorn en Kleine modderkruiper kunnen de geplande werkzaamheden de volgende overtredingen van de Flora- en faunawet tot gevolg hebben:

- Artikel 9 - *Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.*
- Artikel 11 - *Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.*

Zorgplicht

Naast de bovengenoemde artikelen is te allen tijde de *zorgplicht* van kracht, zoals vermeld in de Flora- en faunawet. De zorgplicht erkent de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren ongeacht de beschermingsstatus. Ook in het geval dat voor beschermde soorten ontheffing of vrijstelling is verleend, is de zorgplicht van toepassing.

Broedende vogels

Indien werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode half maart tot en met half juli dient extra rekening te worden gehouden met eventuele broedende vogels. Broedende vogels genieten strikte bescherming volgens de Flora- en faunawet en mogen absoluut niet worden verstoord.

5 Werkwijze

Om schade aan beschermde soorten te minimaliseren dan wel te voorkomen, dienen er mitigerende maatregelen te worden getroffen. De maatregelen zijn van toepassing op de geplande werkzaamheden, zoals beschreven in paragraaf 4.2. Hieronder is de werkwijze beschreven, waarop de werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden.

5.1 Werkwijze in stappen

Alle hieronder genoemde werkzaamheden worden uitgevoerd onder toezicht van een ter zake kundige. Het betreft de werkwijze per te dempen sloottracé.

1. Compartimentering van de te dempen trajecten

Het totaal te dempen traject wordt afgesloten met aarden dammen. Vervolgens wordt het traject ingedeeld in compartimenten van maximaal 50 meter lengte door middel van aarden dammen of plaatsing van damwand. De exacte werkbare lengte van de compartimenten wordt voorafgaand aan de werkzaamheden bepaald. Het doel van de compartimentering is dat de slootdelen bij stap 3 relatief snel droog gezet kunnen worden en dat aanwezige vissen zich niet te lang in een opdrogende sloot bevinden. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd onder toezicht van een ter zake kundige op het gebied van vissen en amfibieën. Voorafgaand aan het aanbrengen van de dam wordt ter plaatse eerst een schep bagger verwijderd en op de kant gezet. Eventuele fauna wordt verzameld en ondergebracht in een verzamelbak.

2. Afvissen

Na afdammen worden de watergangen binnen 24 uur over de gehele lengte afgevist met behulp van elektrovisserij. De gevangen vissen en andere fauna worden overgezet in geschikt habitat in de omgeving.

3. Droogzetten compartimenten

De waterstand in de compartimenten wordt één voor één verlaagd tot ongeveer 10 cm met behulp van een pomp, waarvan de zuigmond is voorzien van een gaas of net met geschikte maaswijdte. Hiermee wordt voorkomen dat er geen vissen of amfibieën worden opgezogen. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd onder toezicht van een ter zake kundige op het gebied van vissen en amfibieën.

4. Baggeren

Het drooggezette compartiment wordt gebaggerd. De bagger dient daarbij breed te worden uitgespreid op de oever (tot een laagdikte van maximaal 0,15 meter) waarna de bagger onder begeleiding van de ter zake kundige direct wordt gecontroleerd op aanwezigheid van Bittervoorn en Kleine modderkruiper om predatie door vogels te voorkomen.

De ter zake kundige verzamelt alle fauna (inclusief mosselen) in tijdelijke opvangbakken. De dieren verblijven bij voorkeur zo kort mogelijk in de opvangbakken en worden (als het werk het toelaat) zo snel mogelijk overgezet in geschikt habitat in de omgeving. Ten tijde van het baggeren wordt alvast het volgende compartiment drooggepompt.

5. Dempen van de watergangen

Nadat alle compartimenten zijn gebaggerd, wordt de watergang gedempt. Hiervoor worden eerst de aangebrachte dammen verwijderd, met uitzondering van de laatste dam. Vervolgens worden de compartimenten voortstuwend gedempt in de richting van het gedeelte dat behouden blijft, zodat eventueel nog aanwezige vissen en andere fauna voor het dempen uit kunnen vluchten. Om herbevolking van amfibieën in de te dempen sloten te voorkomen, wordt bij voorkeur direct na het baggeren gedempt en in ieder geval niet later dan drie dagen na het baggeren.

5.2 Randvoorwaarden uitvoering

Aan de uitvoering is een aantal aanvullende voorwaarden gesteld:

- Alle werkzaamheden vinden plaats bij een watertemperatuur die gelegen is tussen de 4 en 25 graden Celsius
- Het afvangen van de vissen dient plaats te vinden buiten de voortplantingsperiode voor Bittervoorn en Kleine modderkruiper. Deze periode loopt globaal van maart t/m juli
- Voorafgaand aan het baggeren en dempen van de watergangen wordt gecontroleerd of er geen broedvogels gebruik maken van de oever. Indien dit wel het geval is, dienen deze werkzaamheden te worden uitgesteld tot het broeden voorbij is en de jonge vogels zijn uitgevlogen
- Na het elektrisch afvissen dient binnen drie dagen gebaggerd en gedempt te worden
- De hoeveelheid gedempt oppervlaktewater wordt gecompenseerd door aanleg van nieuwe watergangen in de omgeving

6 Parafenblad

Door het invullen van dit parafenblad onderschrijven de uitvoerende partijen, in samenspraak met de dienstdoende ecooloog en initiatiefnemer, dat de voorgenomen werkzaamheden plaatshebben op een ecologisch verantwoorde wijze. Dit parafenblad dient bij voorkeur tijdens de startbijeenkomst te worden ingevuld. De startbijeenkomst kan ook 's ochtends voor aanvang van de werkzaamheden in het veld plaatshebben.

Gemachtigde (hoofd) aannemer / werknemer

Datum:	
Naam:	
Bedrijfsnaam + functie:	
Handtekening:	

Ecologisch toezichthouder

Datum:	
Naam:	
Bedrijfsnaam + functie:	
Handtekening:	

7 Melding bijzonderheden en contactpersonen

Indien er zich tijdens de werkzaamheden bijzonderheden voordoen op ecologisch gebied dan dient altijd contact te worden opgenomen met één van de onderstaande personen.

Ecoloog

Dienstdoende ecoloog	
Bedrijfsnaam	
Mailadres	
Telefoonnummer	

Initiatiefnemer

Contactpersoon initiatiefnemer	Alexander de Reuver
Bedrijfsnaam / instantie	Gemeente Houten Afdeling Projectontwikkeling
Mailadres	alexander.de.reuver@houten.nl
Telefoonnummer	(030) 6392856

Dierenambulance / Dierenbescherming Utrecht Amersfoort e.o.

In het geval schildpadden worden aangetroffen ter plaatse van de baggerwerkzaamheden kan contact worden opgenomen met de Dierenambulance **(030 246 88 66)**. Zij kunnen de dieren ophalen en een goede opvang bieden. Schildpadden horen niet thuis in de huidige Nederlandse watersystemen.